

Muattarxon NO'MONXONOVA,

Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan Davlat Chet Tillari Instituti tadqiqotchisi

E-mail:muattar@bk.ru

Tel.:+998973252012

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent v.b M.Boltayeva taqrizi asosida

BO'LAJAK TILSHUNOSLARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI

Annotatsiya

Ushbu maqola tilshunos talabalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish metodologiyasini o'rganadi. Zamonaviy texnologik innovatsiyalar kelajakdagi tilshunoslarning muloqot qobiliyatlari va til tayyorgarligini yaxshilash uchun noyob imkoniyatlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Axborot texnologiyalari, kommunikativ kompetensiyalar, tilshunoslik, ta'lim, texnologik vositalar, tilni o'rganish, madaniy idrok, o'quv jarayoni, tilshunos talabalar, samarali o'rganish.

МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У БУДУЩИХ ЛИНГВИСТОВ

Аннотация

Данная статья исследует методику использования информационных технологий в процессе развития коммуникативных компетенций у студентов-лингвистов. Современные технологические инновации предоставляют уникальные возможности для усовершенствования навыков общения и языковой подготовки будущих лингвистов.

Ключевые слова: Информационные технологии, коммуникативные компетенции, лингвистика, образование, технологические инструменты, языковое обучение, культурное восприятие, учебный процесс, студенты-лингвисты, эффективное обучение.

METHODS OF USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCIES OF FUTURE LINGUISTS

Annotation

This article explores the methodology of using information technologies in the process of developing communicative competencies among linguist students. Modern technological innovations provide unique opportunities for improving communication skills and language training of future linguists.

Key words: Information technologies, communicative competencies, linguistics, education, technological tools, language learning, cultural perception, educational process, linguistics students, effective learning.

Kirish. Zamonaviy dunyoda axborot texnologiyalari hayotning barcha sohalariga, shu jumladan ta'limga kirib bormoqda. Ular ta'lim usullarini takomillashtirish va o'quv jarayonini boyitish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu maqolada biz talabalar, bo'lajak tilshunoslar o'rtasida kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishda axborot texnologiyalaridan foydalanish metodologiyasini ko'rib chiqamiz. Ushbu yondashuv zamonaviy texnologiyalar o'quv jarayoniga qanday qilib samarali integratsiyalashishi va talabalarga tilshunoslik sohasida muvaffaqiyatli martaba uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallashga yordam berishini namoyish etadi. Zamonaviy ta'lim axborot texnologiyalari bilan chambarchas bog'liq bo'lib qoldi va tilshunoslik bundan mustasno emas[1]. Turli tillar va madaniyatlarni o'rganadigan kelajakdagi tilshunoslar global jamiyatda muvaffaqiyatli ishlash uchun o'zlarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishlari kerak. Ushbu maqolada biz tilshunoslarni o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish metodologiyasini ko'rib chiqamiz va zamonaviy vositalar va manbalar aloqa ko'nikmalarini rivojlantirishga qanday hissa qo'shishi mumkinligini o'rganamiz.

Tilshunoslikni o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanishning asosiy vositalaridan biri bu virtual sinflar va veb-konferentsiyalardir. Ushbu vositalar talabalarga ona tilida so'zlashuvchilar va boshqa talabalar bilan Real vaqt rejimida muloqot qilish imkonini beradi, bu esa ularning suhbat qobiliyatini yaxshilashga yordam beradi[2]. Virtual sinflar, shuningdek, audio va video materiallarni o'z ichiga olgan turli xil manbalarga kirishni ta'minlaydi, bu esa o'rganishni yanada interaktiv va qiziqarli qiladi.

Internet tilshunoslik talabalari uchun juda ko'p miqdordagi til resurslariga ega. Onlayn lug'atlar, grammatik materiallar, matnlar, audio va video darslar talabalarga tilni chuqurroq va amaliy kontekstda o'rganish imkoniyatini beradi. Ushbu manbalar, shuningdek, o'z-o'zini o'rganish va so'z boyligini kengaytirishga yordam beradi. Mobil texnologiyalarning rivojlanishi bilan talabalarga darsdan tashqari yo'lda o'rganishga yordam beradigan ko'plab til ilovalari paydo bo'ldi. Ushbu ilovalar turli xil o'quv materiallarini, shu jumladan o'yinlar, viktorinalar va interaktiv darslarni taqdim etadi, bu esa bilimlarni chuqurlashtirish va aloqa ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlardan ham foydalanish mumkin. Talabalar virtual muhitda guruhlar tuzishlari va til masalalarini muhokama qilishlari, materiallar almashishlari va muloqot qobiliyatlarini mashq qilishlari mumkin.

virtual sinflar va til ko'nikmalarini almashish platformalari chet tillarini o'rganish va takomillashtirishda muhim rol o'ynaydi. Bu erda ular foydali bo'lishi mumkin bo'lgan ba'zi usullar mavjud:

1. Ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish imkoniyati: virtual darslar va til ko'nikmalarini almashish platformalari odatda talabalarga ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish imkoniyatini beradi. Bu talaffuzni yaxshilashga yordam beradi, urg'u, va og'zaki nutqni tushunish. Virtual darslar va til almashish platformalari talabalar uchun til ko'nikmalarini, jumladan talaffuz, urg'u va nutqni tushunishni yaxshilash uchun ajoyib imkoniyat yaratishi mumkin[3]. Ushbu platformalar odatda quyidagi afzalliklarni beradi: virtual sinflar va almashish platformalari talabalarga ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish imkonini beradi, bu ularning talaffuzini va talaffuzni tushunishni yaxshilashning eng yaxshi usullaridan biridir.

Platformalar turli lahjalar va urg'u so'zlovchilariga kirish imkonini beradi, bu esa talabalarga tilni to'liqroq o'zlashtirishga va til variantlarining xilma-xilligini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Talabalar nafaqat rasmiy grammatikani, balki og'zaki

nutqni ham o'rganishlari mumkin. Bu ularga o'z bilimlarini amalda qo'llash va Real vaziyatlarda muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Virtual sinflar va almashinuv platformalari odatda moslashuvchan jadvallar va dunyoning istalgan nuqtasidan o'rganish imkoniyatini beradi, bu esa sinfda jismonan qatnasha olmaydigan talabalar uchun qulaydir. Ko'pgina platformalar o'quv materiallarini, shuningdek, matnli xabarlar, audio va video orqali muloqot qilish imkoniyatini beradi, bu esa talabalarga turli xil o'rganish usullarini beradi.

Shunday qilib, virtual sinflar va til almashish platformalari, ayniqsa, og'zaki nutq, talaffuz va urg'u bilan bog'liq jihatlarda chet tili ko'nikmalarini oshirishning samarali va qulay usuli bo'lishi mumkin. Bunday platformalar yordamida siz turli xil lahjalarda va turli xil til xususiyatlariga ega bo'lgan turli mamlakatlardan sheriklarni topishingiz mumkin[4]. Bu sizga tilni o'rganishda keng tajriba beradi. Ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish, shuningdek, til bilan bog'liq madaniy xususiyatlar va urf-odatlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bu tilni to'liqroq tushunish va ona tilida so'zlashuvchilar bilan muvaffaqiyatli muloqot qilish uchun muhimdir[5]. Virtual sinflar va til almashish platformalari ko'pincha moslashuvchan jadvallarni taqdim etadi, bu esa talabalarga o'zlari uchun qulay vaqtda o'rganish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, band odamlar uchun foydalidir.

Onlayn platformalar va virtual darslar an'anaviy kurslar va repetitorlik mashg'ulotlariga qaraganda ancha tejamkor bo'lishi mumkin. Ko'pgina platformalar yozma xabar almashish imkoniyatini ham taqdim etadi, bu esa tilda yozish ko'nikmalarini yaxshilashga yordam beradi. onlayn platformalar va virtual sinflar, ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar va Internet mavjudligini hisobga olgan holda, o'qitishning biroz tejamkor va qulay usullarini taqdim etishi mumkin. Ular taqdim etadigan ba'zi afzalliklar: onlayn kurslar va virtual darslar ko'pincha an'anaviy kurslar va repetitorlik darslariga qaraganda arzonroq. Ular kengroq auditoriya uchun mavjud bo'lishi mumkin, chunki ular transport, o'quv materiallari va turar joy uchun qo'shimcha xarajatlarni talab qilmaydi.

Onlayn platformalar talabalarga materiallarni o'zlari uchun qulay vaqtda o'rganish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, band bo'lgan, ishlaydigan yoki chekka hududlarda yashovchilar uchun foydalidir. Ko'plab onlayn platformalar o'quv materiallari, video darsliklar, o'quv vazifalari va boshqalarning keng kutubxonalarini taklif etadi[6]. Bu talabalarga o'z ehtiyojlariga mos materiallarni topish va tanlash imkonini beradi. Siz aytib o'tganingizdek, ko'plab onlayn platformalar o'qituvchilar va boshqa talabalar bilan suhbatlar va forumlar orqali muloqot qilish imkoniyatini beradi. Bu yozish ko'nikmalarini yaxshilashga va boshqalar bilan bilim almashishga yordam beradi.

Ba'zi onlayn platformalar o'quv materiallari va topshiriqlarni har bir talabani darajasi va ehtiyojlariga moslashtirish orqali o'rganishni shaxsiylashtirish uchun algoritmlardan foydalanadi. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, onlayn ta'limning samaradorligi talabalarining motivatsiyasi va o'z-o'zini tarbiyalashiga bog'liq, chunki ular o'qish vaqtini tashkil qilishlari va o'z-o'zini o'rganishga e'tibor berishlari kerak. Shuningdek, laboratoriya va amaliy mashg'ulotlar kabi ba'zi o'quv turlari uchun an'anaviy kurslar samaraliroq bo'lishi mumkin.

Umuman olganda, onlayn platformalar va an'anaviy kurslar o'rtasidagi tanlov sizning maqsadlaringiz, afzalliklaringiz va resurslarning mavjudligiga bog'liq[7]. Til ko'nikmalarini almashish uchun virtual platformalarda va virtual sinflarda muloqot qilish haqiqatan ham talabalarining til qobiliyatini sezilarli darajada yaxshilaydi va o'quv jarayonini yanada qiziqarli va xilma-xil qiladi.

Lingvistik mavzular va aloqa amaliyotini o'rgatish va muhokama qilish uchun virtual sinflar va videokonferentsiyalardan foydalanish til va aloqa ko'nikmalarini samarali o'rganish va rivojlantirish uchun noyob imkoniyatlarni taqdim etadi. Buni amalga oshirishning ba'zi usullari:

1. Virtual darslar va ma'ruzalar:

* O'qituvchi tilshunoslik mavzularini taqdim etish, grammatika, talaffuz va lug'at qoidalarini tushuntirish orqali virtual darslar va ma'ruzalar o'tkazishi mumkin.

* Talabalar Real vaqtda savollar berishlari va munozaralarda ishtirok etishlari mumkin.

2. Guruh videokonferentsiyalari:

* Talabalar guruhlarga bo'linib, guruh muhokamalari va loyihalarida ishtirok etishlari mumkin.

• Shuningdek, bu talabalarga nutq amaliyoti ko'nikmalarini oshirish orqali o'rganayotgan tillarida muloqot qilish imkonini beradi.

3. Onlayn manbalar va materiallar:

* O'qituvchi talabalarga tilning lingvistik jihatlarini o'rganishga yordam beradigan onlayn o'quv materiallari, darsliklar, audio va video darsliklardan foydalanish imkoniyatini berishi mumkin.

* Bu interaktiv mashqlar, testlar va topshiriqlarni o'z ichiga olishi mumkin.

4. Rolli o'yinlar va improvizatsiya:

* Videokonferentsiyalar orqali rolli o'yinlar o'tkazilishi mumkin, unda talabalar biznes uchrashuvlari, intervyular yoki kundalik suhbatlar kabi haqiqiy aloqa holatlariga taqlid qilishlari mumkin.

• Bu muloqot ko'nikmalarini oshirishga va tilni amalda qo'llashga yordam beradi.

5. Virtual ekskursiyalar va madaniyat almashinuvi:

* Virtual darslar ma'lum bir mamlakat yoki madaniyatning lingvistik jihatlariga bag'ishlangan ekskursiyalarni o'z ichiga olishi mumkin.

* Talabalar bir vaqtning o'zida til va madaniyatni o'rganish orqali ma'lumot va tajriba almashishlari mumkin.

6. Baholash va fikr-mulohazalar:

* O'qituvchilar talabalarining tilshunoslik va aloqa sohasidagi ko'nikmalarini tahlil qilish va baholash uchun dars videotasvirlaridan foydalanishlari mumkin.

* Talabalarga fikr-mulohazalar va takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Talabalarga barqaror Internet aloqasi va tegishli videokonferentsialoqa dasturidan foydalanish imkoniyatini berish muhimdir. Virtual o'rganish imkoniyatlaridan maksimal darajada foydalanish uchun interaktiv va tuzilgan darslarni yaratish ham zarur.

Xulosa. Kelajakdagi tilshunoslarda kommunikativ kompetentsiyalarni rivojlantirishda axborot texnologiyalaridan foydalanish ushbu sohada ta'lim sifatini yaxshilash uchun noyob imkoniyatlarni taqdim etadi. Zamonaviy texnologiyalar o'rganishni yanada qulay, interaktiv va samarali qiladi. O'qituvchilar va talabalar kelajakdagi lingvistik hamjamiyatga muvaffaqiyatli martaba va shaxsiy rivojlanish uchun eng yaxshi imkoniyatni kafolatlash uchun ushbu yangiliklarni o'quv jarayoniga faol ravishda o'rganishlari va kiritishlari kerak. Axborot texnologiyalari kelajakdagi tilshunoslarda kommunikativ

kompetentsiyalarni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Onlayn resurslar, virtual sinflar, ijtimoiy tarmoqlar, mobil ilovalar va virtual va kengaytirilgan reallik vositalaridan foydalanish o'quv jarayonini yanada qiziqarli, qulay va samarali qiladi. Ushbu vositalar talabalarga tilshunoslik va madaniyatlararo aloqa sohasidagi muvaffaqiyatli martabaning muhim tarkibiy qismi bo'lgan chet tilidagi muloqot qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi.

ADABIYOTLAR

1. Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 80-97.
2. Warschauer, M., & Meskill, C. (2000). Technology and second language learning. *Handbook of research on teaching English language arts*, 777-792.
3. Stockwell, G. (2010). Using mobile phones for vocabulary activities: Examining the effect of the platform. *Language Learning & Technology*, 14(2), 95-110.
4. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. (2008). An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20(3), 271-289.
5. Warschauer, M., & Ware, P. (2006). Automated writing evaluation: Defining the classroom research agenda. *Language Teaching Research*, 10(2), 157-180.
6. Hubbard, P., & Levy, M. (2006). The scope of CALL education. In *Computer-assisted language learning: Diversity in research and practice* (pp. 21-47). Cambridge Scholars Publishing.
7. Arnold, N., & Ducate, L. (2011). Collaborative writing in wikis: Insights from culture projects in German for beginners. *Language Learning & Technology*, 15(1), 82-102.